

КОРПОРАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ В УПРАВЛЕНИИ ТРУДОВЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ РОЛЬ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

О.В. Посылкина, Ю.С. Братишко, А.А. Яремчук

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Резюме: актуальность проблематики состоит в необходимости усовершенствования процесса формирования и оценки корпоративной культуры фармацевтических предприятий в условиях рыночной конкуренции. Определена сущность и основные составляющие корпоративной культуры фармацевтических предприятий. Обоснована система оценки корпоративной культуры и ее влияние на результаты финансово-хозяйственной деятельности фармацевтических предприятий.

Ключевые слова: корпоративная культура, фармацевтические предприятия.

ROLE OF CORPORATIVE CULTURE IN MANAGEMENT OF WORKING POTENTIAL OF PHARMACEUTICAL ENTERPRISES

O.V. Posylkina, Yu.S. Bratishko, O.A. Yaremchuk

National Pharmaceutical University, Kharkiv

Summary: the actuality of problems is in the necessity of improvement of forming process and assessment of corporative culture of pharmaceutical enterprises under conditions of market competition. There were defined the essence and the main components of corporative culture of pharmaceutival enterprises. The system of the assessment of corporative culture and its influence on the final functional results of the pharmaceutical enterprise was substantiated.

Key words: corporative culture, pharmaceutical enterprises.

Рекомендована д-м фармац. наук, проф. Л.В. Яковлевою

УДК 615.12 + 614,27 : 658,14

АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І ОБІГУ В АПТЕКАХ, ЩО ОБСЛУГОВУЮТЬ НАСЕЛЕННЯ

©А.С. Немченко, О.М. Глущенко

Національний фармацевтичний університет, Харків

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Резюме: на ріст цін і тарифів при виготовленні екстемпоральних лікарських засобів (ЕЛЗ) в основному впливають витрати на електроенергію, водопостачання, орендну плату, заробітну плату, відрахування на амортизацію і ремонт основних засобів, витрати на опалення. За темпом зростання витрати на заробітну плату перебувають не на першому місці, хоча й займають основну частину в загальній сумі витрат аптек, які обслуговують населення, не так суттєво впливають на зростання вартості ЕЛЗ. Як свідчить проведений аналіз, при зростанні цін і загальних витрат аптеки обов'язково будуть зростати і тарифи.

Ключові слова: витрати, собівартість екстемпоральних лікарських засобів, тариф, виробничі аптеки.

Вступ. Перехід аптек до роботи в умовах ринкової економіки передбачає забезпечення виробничого процесу і соціального розвитку аптек

за рахунок власних коштів. Це вимагає достовірного обліку та оцінки загальних витрат аптек. Для прибуткової діяльності аптеки ціни на екстем-

поральні лікарські засоби повинні бути економічно обґрунтовані і забезпечувати відшкодування витрат, пов'язаних з виробничою діяльністю аптеки. Вихідною базою розрахунку обґрунтованої ціни є правильно вирахована їх собівартість.

За даними літератури аналіз загальних витрат аптеки викликав інтерес серед науковців [3, 4, 5].

Методи дослідження. Для визначення причин збільшення загальних витрат аптеки та їх вплив на вартість виготовлених екстемпоральних лікарських засобів (ЕЛЗ), з метою перегляду діючих методичних рекомендацій із визначення вартості ЕЛЗ [1], проведено аналіз витрат виробництва та обігу в аптеках, які займаються виго-

товленням у місті Києві, Луганській, Миколаївській, Черкаській, Чернігівській та інших областях України. Для аналізу витрат та інших показників, що характеризують виробництво ЕЛЗ, була сформована статистично обґрунтована вибірка аптек, що обслуговують населення з різних регіонів України: міста Києва, Луганської і Миколаївської областей. При аналізі використовувались дані статистичної та оперативної звітності виробничих аптек, що обслуговують населення, результати анкетування та безпосередніх спостережень.

Результати й обговорення. В таблиці 1 представлені результати аналізу структури і динаміки загальних витрат аптек за 2003-2006 рр.

Таблиця 1. Динаміка витрат виробництва і обігу в аптеках, що обслуговують населення, за 2003 - 2006 рр.

Найменування статті (субстатті)	Миколаївська область				Луганська область				м. Київ			
	I04/03	I05/04	I06/05	I06/03	I04/03	I05/04	I06/05	I06/03	I04/03	I05/04	I06/05	I06/03
Витрати на оплату праці	1,01	1,36	1,07	1,47	1,18	1,26	1,20	1,78	1,24	1,34	1,22	2,04
Відрахування на соц. заходи	1,03	1,32	1,07	1,45	1,21	1,34	1,11	1,82	1,39	1,18	1,14	1,88
Амортизація основних засобів	0,84	0,95	1,18	0,95	0,88	2,27	0,89	1,77	1,86	0,99	1,03	1,91
Витрати на утримання	1,28	0,98	1,09	1,36	1,35	0,77	3,53	3,67	5,36	1,22	1,15	7,55
Витрати, пов'язані з ремонтом основних засобів	1,03	0,75	2,39	1,83	3,23	0,23	11,42	8,49	4,48	1,44	1,02	6,60
Витрати на опалення	0,79	0,94	1,17	0,87	1,07	1,16	1,65	2,06	0,34	2,08	1,14	0,80
Вартість електроенергії	0,81	2,12	1,61	2,75	0,81	1,05	1,36	1,16	2,15	1,00	1,57	3,40
Витрати на водопостачання	0,52	0,63	1,71	0,55	1,16	3,64	2,14	9,01	1,83	1,20	3,01	6,58
Витрати на комунальні послуги	-	-	-	-	-	-	-	-	1,77	0,30	0,97	0,52
Плата за операційну оренду об'єктів основних засобів	0,69	1,06	1,17	0,85	1,39	1,09	1,10	1,68	1,61	0,90	1,17	1,69
Витрати на охорону	0,72	1,06	1,35	1,03	0,98	1,28	1,01	1,26	1,13	0,89	1,16	1,17
Знос та утримання МІПП	0,22	1,67	1,64	0,61	0,67	1,28	1,73	1,47	1,32	0,48	1,30	0,83
Витрати на проведення лабораторних аналізів	0,89	1,21	1,51	1,63	-	-	-	-	10,50	0,43	1,03	4,70
Інші загальнопромислові витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,38	5,73	-
Витрати на службові відрядження	1,27	0,32	1,67	0,67	-	-	-	-	-	-	-	-
Витрати на зв'язок	1,40	1,02	1,35	1,92	1,25	0,93	1,14	1,33	0,62	1,13	1,16	0,82
Витрати за юридичні, аудиторські та інші послуги	0,93	1,50	1,10	1,53	0,57	1,00	1,26	0,72	0,19	2,28	3,23	1,41
Оплата вартості ліцензій	0,10	1,00	1,00	0,10	-	-	-	-	-	-	13,57	-
Податки, збори та інші обов'язкові платежі	1,44	1,57	1,18	2,66	1,60	2,31	1,01	3,73	2,26	1,04	0,96	2,27
Оплата послуг комерційних банків	0,29	1,31	1,06	0,40	1,07	1,41	1,16	1,76	1,95	1,19	1,36	3,16
Витрати на транспортування	0,70	1,13	1,40	1,11	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	-	-	-	1,20	-	-	-	0,09	0,33	0,87	0,70	0,20
Інші витрати, не включені в вищезазначені статті	0,54	2,14	1,41	1,62	0,82	1,67	0,12	0,17	0,03	14,42	0,05	0,03
Всього:	0,94	1,28	1,14	1,57	1,17	1,26	1,23	1,81	1,31	1,21	1,14	1,81

Найбільшого росту в місті Києві за 2003-2006 рр. досягли такі витрати за статтями: витрати матеріалів і засобів догляду за приміщеннями, обладнанням, інвентарем (у 7,55 раза), витрати на поточний ремонт основних засобів (у 1,83 раза), витрати на водопостачання (в 6,58 раза), витрати на проведення лабораторних аналізів (у 4,7 раза), витрати на електроенергію (у 3,4 раза). У Луганській області істотно зросли витрати на водопостачання – (у 9 разів), витрати на поточний ремонт основних засобів (у 8,5 раза), нарахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів (у 3,73 раза), витрати матеріалів і засобів догляду за приміщеннями, обладнанням, інвентарем (у 3,67 раза). У Миколаївській області спостерігається значне збільшення витрат на освітлення і електроенергію (у 2,75 раза), нарахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів (у 2,66 раза), оплата послуг поштового, телефонного, телеграфного, факсимільного та інших видів зв'язку (у 1,92 раза), витрати на поточний ремонт основних засобів (у 1,83 раза).

Стосовно 2006 року, слід сказати, що тенденції зростання витрат аптек зберігаються. Майже по кожній статті витрати в 2006 році перевищують витрати 2005 року. Взагалі, вони збільшились, порівняно з 2003 роком, на 81 % в Луганській області та місті Києві, на 57 % – у Миколаївській області, тоді як у 2004 році витрати збільшились на 17 % в Луганській області та на 31 % – в місті Києві, а в 2005 році на 21 % – в місті Києві, на 26 % – в Луганській та Миколаївській областях.

У загальних витратах аптеки "Витрати на оплату праці" займають основну частку, але протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення питомої ваги в загальних витратах аптек Луганської області (від 52,67 % у 2003 році до 51,87 % у 2006 році), в сумарному виразі спостерігається збільшення на 75 %. У Миколаївській області частка витрат на оплату праці незначно збільшилась (від 46,41 % у 2003 році до 49,81 % у 2006 році), сума відрахувань збільшилась на 47 %, у місті Києві від 51,06 % до 57,86%), сума відрахувань збільшилась вдвічі.

"Відрахування на соціальні заходи" в Луганській області становлять 18,36 %, у місті Києві – 19,21 %, у Миколаївській області – 17,93 %. Характерно, що із збільшенням посадових окладів аптечних працівників рівень фонду заробітної плати суттєво не змінюється, оскільки ріст відбувається за рахунок скорочення штатної чисельності співробітників.

"Витрати на оренду" займають значну частину в видатках аптеки: від 7,76 % у місті Києві, 7 % у Луганській до 1,79 % у Миколаївській області. За 2003-2006 рр. спостерігається ріст виплат на

69 % в місті Києві і на 68 % у Луганській та на 85 % у Миколаївській областях. Суттєва різниця у сумі витрат за статтею зумовлена умовами надання оренди. У Миколаївській області аптеки мають пільги на виплату за статтею.

"Витрати на опалення" в сумі загальних витрат аптек займають від 0,69 % в місті Києві, 2,16 % у Миколаївській, до 5,84 % в Луганській областях. Вдвічі збільшились видатки за статтею у Луганській та на 87 % – у Миколаївській областях.

"Видатки на електроенергію" займають значну частину в загальних витратах виробничих аптек: 2,45 % у Луганській області, 1,33 % у місті Києві та 3,43 % у Миколаївській області. Видатки за статтею суттєво збільшились в місті Києві – в 3,4 раза, в Миколаївській області – в 2,75 раза.

"Витрати на водопостачання" складають 2,37 % у Луганській області, 0,29 % у місті Києві і 0,26 % у Миколаївській області. Протягом досліджуваного періоду вони суттєво зросли – в 9 разів у Луганській області, у 3,26 раза у місті Києві і в 1,55 раза у Миколаївській області.

Слід зазначити, що в зв'язку із збільшенням плати за електроенергію, водопостачання і комунальні послуги, ця тенденція не зміниться, тому виникає необхідність періодичного перегляду та аналізу видатків за цими статтями.

"Витрати на комунальні послуги" складають 0,81 % від загальної суми видатків аптеки у Луганській та 0,34 % у місті Києві, у Миколаївській області вони не виділяються окремою статтею.

"Витрати матеріалів і засобів догляду за приміщеннями, обладнанням, інвентарем" складають від 1 % у місті Києві, 1,32 % у Луганській до 3,33 % в Миколаївській областях. За досліджений період витрати за статтею істотно зросли – у 7,55 раза в місті Києві, в 3,67 раза в Луганській та на 36 % у Миколаївській областях.

"Витрати на проведення протипожежних заходів та утримання охорони" займають 0,76 % у місті Києві, 2,4 % в Миколаївській та 0,77 % в Луганській областях. За 2003-2006 рр. спостерігається збільшення їх суми в середньому на 15 %.

"Витрати на поточний ремонт основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, МШП" займають 4,11 % у Луганській області, 1,33 % у місті Києві та 2,12 % у Миколаївській області. Спостерігається зростання витрат за статтею у 8,5 раза у Луганській області, у 6,6 раза в місті Києві та у 1,4 у Миколаївській області.

Стаття "Амортизація основних засобів" займає суттєву частку в загальних витратах аптеки: від 2,79 % у Луганській області, 4,38 % у місті Києві до 4,09 % у Миколаївській області. Спостерігається збільшення витрат за статтею на 91% у місті Києві, на 77 % в Луганській та на 95 % – в Миколаївській областях.

Аналіз стану основних засобів ЛА та МЛА показав, що більша частина виробничих фондів введена в експлуатацію більше 15 років тому – близько 60%, від 5 до 15 років – 33 % і менше 5 років – 7 % [2]. Без істотних змін, а саме без інвестицій і податкових пільг, складно уявити майбутнє виготовлення ЕЛЗ.

Стаття “Знос МШП” у 2006 році складала від 0,46 % у місті Києві, 0,55 % в Луганській та 0,25 % в Миколаївській областях. Відрахування за статтею протягом досліджуваного періоду збільшились на 61 % в Миколаївській та на 47 % в Луганській області.

“Витрати на експертизу та лабораторні аналізи” займають від 0,15 % у Луганській, 0,25 % у місті Києві та 0,93 % у Миколаївській області. Спостерігається ріст видатків за статтею в 4,7 раза у місті Києві та в 1,63 раза у Миколаївській області.

Стаття “Оплата послуг поштового, телефонного, телеграфного, факсимільного та інших видів зв’язку” займає від 0,36 % у місті Києві, 1,08 % у Луганській до 1,3 % у Миколаївській областях. За 2003-2006 рр. витрати за статтею зросли на 92 % у Миколаївській та на 33 % у Луганській областях.

“Витрати на юридичні, аудиторські, інші консультативно-інформаційні послуги” у загальних витратах аптеки складають від 0,55 % у місті Києві, 0,7 % у Луганській до 3,23 % у Миколаївській області. Спостерігається збільшення витрат за статтею в середньому на 22 %.

“Оплата дозвільних документів (вартості ліцензій, плата за реєстрацію підприємства)”

займає незначну частину в загальних витратах аптек в середньому 0,02 % і при цьому практично є постійною.

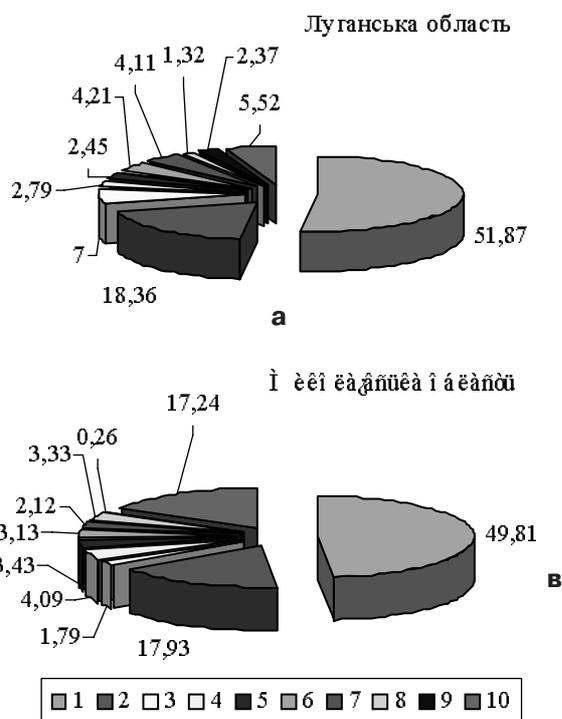
“Нарахування податків та інших обов’язкових платежів” становлять 0,52 % у Луганській, 0,12 % у місті Києві та 0,64 % у Миколаївській області. Спостерігається суттєвий ріст витрат за статтею: в 3,73 раза у Луганській та в 2,66 раза у Миколаївській області, в 2,27 раза у місті Києві.

Стаття “Оплата послуг комерційних банків та інших кредитно-фінансових установ” займає 0,66 % у загальних витратах аптек у Луганській, 0,91 % у місті Києві та 0,33 % у Миколаївській області. За досліджуваний період відбувся ріст витрат за статтею на 76 % у місті Києві та Луганській області.

У загальних витратах аптек “Витрати на транспортування товарів (продукції)” займають у Миколаївській області 2,46 %. У Луганській області та у місті Києві вони включені до статті 4.6. “Інші витрати”.

“Інші витрати” становлять 0,29 % у Луганській області, 0,59 % у місті Києві та 4,45 % у Миколаївській області.

За результатами проведеного аналізу (рис. 1) видно, що найбільшу частину загальних витрат складають витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, витрати на амортизацію і поточний ремонт основних засобів, інших необоротних нематеріальних активів, малоцінних та швидкозношуваних предметів, витрати на опалення.

Рис. 1. Структура витрат виробництва в ЛА і МЛА.
 а – Луганська область; б – місто Київ;
 в – Миколаївська область.
 1 – витрати на оплату праці; 2 – відрахування на соціальні заходи; 3 – витрати на оренду;
 4 – амортизація основних засобів; 5 – вартість електроенергії; 6 – витрати на опалення;
 7 – витрати на поточний ремонт ОЗ; 8 – витрати матеріалів і засобів догляду за приміщеннями;
 9 – витрати на водопостачання; 10 – інші операційні витрати.

Як показують результати аналізу, за 2003-2006 рр. відзначається значне зростання витрат аптек, зумовлене загальноекономічними тенденціями, які існують в Україні. Що стосується тарифів за виготовлення і фасування ЕЛЗ, то вони не змінилися в місті Києві та Луганській області, а в Миколаївській області в 2006 році зросли в 4,2 рази.

Стосовно 2006 року, слід сказати, що тенденції зростання витрат аптек зберігаються. Майже по кожній статті витрати в 2006 році перевищують витрати 2005 року.

На ріст цін і тарифів за виготовлення ЕЛЗ в основному впливають видатки на електроенергію, водопостачання, орендну плату, заробітну плату, відрахування на амортизацію й поточний ремонт ОЗ, видатки на опалення. За темпом росту витрати на заробітну плату знаходяться не на першому місці, але хоча й займають основну частину в загальній сумі витрат аптек, які обслуговують населення, не так істотно впливають на ріст вартості ЕЛЗ. Як свідчить проведений аналіз, при зростанні цін і загальних витрат

аптеки обов'язковим є перегляд тарифів за виготовлення ЕЛЗ.

Безумовно, що ріст витрат в аптеці зумовлює збільшення витрат виробництва і перегляд тарифів за виготовлення ЕЛЗ.

Специфікою обліку витрат аптек є їх загальний облік без розподілу на витрати обігу та виробництва, що ускладнює використання інформації про них.

Застосування Методичних рекомендацій передбачає повністю віднести витрати виробництва на собівартість виготовлення екстемпоральних лікарських засобів (ЕЛЗ) та розподілити на собівартість виготовлення ЕЛЗ постійні та змінні загальновиробничі витрати аптеки.

Висновки. 1. Проведено аналіз витрат виробництва та обігу в аптеках, які займаються виготовленням у місті Києві, Луганській, Миколаївській, Черкаській, Чернігівській та інших областях України.

При зростанні цін і загальних витрат аптеки доведено необхідність перегляду діючих тарифів за виготовлення ЕЛЗ.

Література

1. Методичні рекомендації по визначенню вартості виготовлення і фасування лікарських засобів та виробів медичного призначення, затверджені наказом МОЗ України від 31.12.95 р. № 395.
2. Немченко А.С., Глуценко О.М., Соболевський В.П. Аналіз сучасного стану виготовлення лікарських засобів в умовах аптек в Україні // Фармацевтичний журнал. – 2006. – № 5 – С. 31 – 39.
3. Немченко А.С., Ермо А.К. // Фармація. – 1990. – № 5. – С. 8 – 12.

4. Сипинская О.Ф., Федоров А.А. Изучение объема и структуры затрат по изготовлению лекарственных форм в аптечных учреждениях Ленинградской области // Фармацевтический журнал. – 1991. – № 5 – С. 14 – 18.

5. Чумакова Э.Э. Состояние фармацевтической службы Псковской области. Анализ экономических показателей // Экономический вестник фармации. – 2003. – №10 (68) – С.47 – 51.

АНАЛИЗ ЗАТРАТ ПРОИЗВОДСТВА И ОБРАЩЕНИЯ В АПТЕКАХ, КОТОРЫЕ ОБСЛУЖИВАЮТ НАСЕЛЕНИЕ

А.С. Немченко, А.Н. Глуценко

Национальный фармацевтический университет, Харьков

Национальный медицинский университет имени О.О. Богомольца

Резюме: на рост цен и тарифов при изготовлении экстемпоральных лекарственных средств (ЭЛС) в основном влияют расходы на электроэнергию, водоснабжение, арендную плату, заработную плату, отчисление на амортизацию и текущий ремонт ОЗ, расхода на отопление. За темпом роста затраты на заработную плату находятся не на первом месте, хотя и занимают основную часть в общей сумме затрат аптек, которые обслуживают население, не так существенно влияют на рост стоимости ЭЛС. Как свидетельствует проведенный анализ, при росте цен и общих затрат аптеки обязательно будут увеличиваться и тарифы.

Ключевые слова: расходы, себестоимость экстемпоральных лекарственных средств, тарифы, производственные аптеки.

ANALYSIS OF MANUFACTURING AND CIRCULATION EXPENDITURES IN DRUGSTORES SERVING POPULATION

A.S. Nemchenko, O.M. Hluschenko

National Pharmaceutical University, Kharkiv

National Medical University named after O.O. Bohomolets

Summary: The rise in prices on extemporal drugs is mainly influenced by the expenditures on electric power, water-supply, rent, salary, assignment on amortization and current repairs of the major means. According to the rate of growth the expenditures on salary are not in the lead and notwithstanding that they take up the majority in the total expenditures of the drugstores serving the population, the expenditures influence is immaterial on the cost increase of extemporal drugs. As the analysis carried out testifies, the rise in prices and total expenditures of drugstores involves the rise of tariffs and such tendency will continue under current conditions of instable economic situation in this country.

Key words: expenditures, prime cost of extemporal drugs, tariff, manufacturing drugstores.